

KRANJSKA SIBIRIJA.

KRAJEPISNA IN NARODOPISNA SLIKA.

JOS. LAVTIŽAR.

Narava je vtisnila marsikakemu kraju izreden značaj. Ko slišiš dotično ime, spomniš se takoj posebnosti onega kraja. Bled štejejo za raj Kranjske dežele, v Kropi je konec sveta, Leše pri Tržiču primerjajo glede milega podnebja z Vipavo, Ratečam na Gorenjskem pa pravijo Kranjska Sibirija.

Ni baš pesniško to ime, kljub temu se prišteva Rateška okolica, ki nam je o njej pisati, odličnim planinskim pokrajinam naše dežele. Razprostira se na severni strani Julskih Alp ob kranjsko-koroški meji. Planota, ki je razpložena na njej ta pristnoslovenska naselbina, se širi od vzhoda proti zapadu. Dolga je štiri kilometre ter en kilometer široka. Ob vzhodu mejí na vas Podkoren, ob zapadu na mali nemški trg Weissenfels. Svet ni nerodoviten. Dosti je lepih njiv in travnikov, a tudi nekaj močvirja. Svojo višino dosega ta planinska ravan v Ratečah, ležečih 865 metrov nad morskim površjem.

Južna stran vasi je obrobljena z vencem skalnatih vršacev. Načeluje jim glasovita Ponca (Poldnica), značilna gora vsega okolišča. Tujci jo ogledujejo z zanimanjem zaradi njenih vprav veličastnih oblik. Marsikdo bi bil že rad polezel na njen iztegnjeni vrhunec, toda ni lahka stvar. Doslej ni stal na njeni oholi glavi nihče razen kakega predrznega rateškega pastirja, a vsak pravi, da je bil na njenem vrhu prvič in zadnjič. Zvati bi se morala pravzaprav Poldnica, ker govore Ratečani »pone«¹ namesto »poldne«. Ponca bi imela torej svoje ime od solnca, ki stoji o gotovem astronomskem času nad njo, ko je poldne. Tudi drugi narodi nazivajo gore z enako besedo. Francozi imajo svoj Pic du Midi in Dent du Midi, Nemci Mittagsgogel.

Ponca sestoji iz treh vrhuncev. Prvemu pravijo Visoka, drugemu Srednja, tretjemu Zadnja Ponca. Višina Visoke Ponce znaša 2280 metrov. Najlaže dostopen je srednji vrhunec, seveda tudi ta ni brez težav.

Ljudska govorica je opletla našo goro z idilsko pravljico, segajočo v davna stoletja. Ko se je sesul Dobrač na Koroškem, je klical svoji sosedi Ponci: »Jaz letim, Ponca, leti!«² Ponca mu

je odvrnila: »Nič se ne bojim, jaz imam tri mogočne stebre pod seboj«. V kakšni zvezi bi bila ta bajka z resnico? Zgodovinsko znan je siloviti potres iz leta 1348. Takrat se je porušil vzhodni del Dobrača, gorovja v Zilski dolini. Ker stoji med Ponco in Dobračem le nizek hrib, je bila Ponca prav blizu potresnemu sunku. Toda ostala je baje nepoškodovana. Trije mogočni stebri, ki na njih sloni, so po narodnem naziranju v rateški župni cerkvi. Omenjena cerkev, stoječa ob vznožju Ponce, je posvečena sv. Trojici.

Ob severozapadu Ponce je razvrščenih več drugih skalnatih višin. Obliko imajo različno. Nekaj je piramid in stožcev, nekaj bolj robatih formacij. Vsa skupina se zove Pončica. Tu je vratom podoben presek, ki mu pravijo Vratca. Skozi nje se pride v dolino Klanških jezer.

Na severnem koncu Rateč so senožeti Trebiže. Tam gori opaziš več hlevov, ki so v pritličju zidani, zgoraj leseni. Vanje zganjajo živino ob paši, a v vrhnji oddelek shranjujejo mrvo, ki jo kosé meseca avgusta. Šele po zimi, ko zapade sneg, vozijo posušeno mrvo na saneh domov.

Nad senožetmi se vzdigujejo gore, ki bi jih lahko prištevali Karavankam. Stojijo namreč nad korenskim prelazom, držčim s Kranjskega na Koroško. Večji vrhovi so: Petelinjak 1547 *m*, Peč 1511 *m*, Kópija 1506 *m*, Kavalarka 1352 *m*. Zarasli so s smrečjem, nekaj je pa tudi golíc, raz katere se nudi obširen pogled.

Izmed stranskih dolin omenjam najprej Planíco, široko skalnato sotesko ob južni strani Rateč. Razteza se od severa proti jugu v daljavi šestih kilometrov. Vsa desna stran doline je obdana z navpičnimi stenami Visoke, Srednje in Zadnje Ponce. Tem trem se pridružuje Strugova glava s svojim 2291 *m* visokim vrhom. Levo stran soteske obroblijo kameniti grebeni nižjih gora, izmed katerih so najznamenitejše: Ciprnik 1763 *m*, Suhi vrh 1662 *m*, Sračnik 1443 *m*. Planica se končuje z velikanskim kotlom, ki ga stražita dva mogočna čuvaja. Eden vzdiguje svoj piramidni, ob strani prisekani vrh 2655 *m* visoko. To je glasoviti Jalovec, oholi Triglavov in Mangartov tekmeč. Drugi čuvaj je Mojstrovka (2367 *m*). Med Jalovcem in Mojstrovko se vleče dolg zid, katerega silovito skalovje je nagrmađeno v terasah eno nad drugim. Domačini pravijo tej naravni trdnjavi Šita. Kdor hoče iti iz Planice dalje, mora stopati po kamenju in snegu navzgor, da dospe do prelaza, ki drži v Soško dolino.

Vsak občuduje krasoto Planice. Še večjo zanimivost ji daje Sava-Dolinka, ki ima tukaj svoj izvir. Že v začetku je jako močna, valeč se kot vodopad proti ravnini. Toda ko prišumi na

plano, se izgublja v pesku in prihaja šele ob koncu doline zopet na dan. Edino ob dolgotrajnem deževju je napolnjena poprej izsušena struga z bistro studenčnico, ki hiti proti rateški planoti ter dela med Ratečami in Kórenom podolgovato jezero. Iz jezera se izliva kot krepek potok, ki se slednjič nad Radovljico združi s svojo posestrimo Savo Bohinjko. Dolgo časa se je mislilo, da izvira Sava Dolinka iz omenjenega korénskega jezera. Resnica pa je, da se iz jezera samo izliva, a svoj pravi vir ima v Planici. Tukajšnje ljudstvo ji ne pravi Sava, ampak Nadíža.

Druga stranska dolina drži od rateškega kolodvora pod Mangartovo vznožje. Širi se od severa proti jugu vzporedno s Planico, vendar je mnogo krajša od te. Med obema dolinama je gorovje Visoke, Srednje in Zadnje Ponce. V ozadju se vzdiguje Mangart (2678 m), ki se kaže kot masiven, nekoliko nagnjen stožec z jako široko podlago. V dnu doline se zrcalita Klanški jezeri (Belopeški jezeri), ki ju loči nizek, podolgovat grič drugo od drugega. Klanški se imenujeta zato, ker pravijo Rátečanje gorenjemu koncu trga »Pod klancem«, Belopeški pa zato, ker je v njunem obližju trg Bela peč. Prvo jezero je v nemških rokah. Vse poletje dohajajo tujci trumoma ogledovat to divno gorsko zatišje. Okolišje drugega jezera je lastnina Rateške občine. Zelene livade, ki je drugo jezero ž njimi obdano, so domača tla, na katerih bi Slovensko planinsko društvo lahko postavilo kako zgradbo v prospeh naši turistici; potem bi se ne bilo treba oglašati v nemški »Nippthütte«, stoječi ob prvem jezeru, odpočivali bi se raje v slovenski koči poleg drugega jezera. Ta postojanka je toliko važnejša, ker se nahaja ob slovenski meji, proti kateri se čestokrat izteguje tujčeva roka. Če ondi ne bo čuvajev, izgine polagoma narodna zavest. Rátečanje, ta pristna korenina slovenskega naroda, so dosedaj sicer ohranili svoj materni jezik, računati pa moramo, da je vsled drugačnih razmer na Gorenjskem potujčevanje laže mogoče, nego je bilo poprej.

Kdaj se je neki Kranjska Sibirija obljudila s prebivalci?

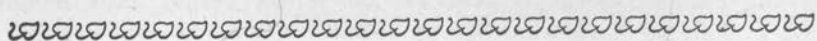
Vse kaže, da je naselbina jako stara. Obsežni gozdi in pašniki ter ugodni prostori za obdelovanje zemlje so privabili človeka na to planoto. Ljudje se utabore le ondi, kjer najdejo potrebnih pogojev za življenje. Dolga zima se pa tudi prenaša, ako se v poletju pridela toliko, da ni treba stradati ne prebivalcem in ne živini. Cerkev sv. Tomaža, stoječa ob koncu vasi, kaže s svojim romanskim stolpom, da je bila zgrajena v starodavnih časih. Govorica celo ve, da je bil cerkvi zato izbran sv. Tomaž za zavetnika, ker se prvotni Rátečanje niso posebno

vnemali za sprejem krščanske vere. Ustno sporočilo bi torej pričalo, da je bivalo ljudstvo tukaj že v poganskih časih.

Stari prebivalci pa niso bili sami svoji, temveč uslužbenci mogočnejših gospodarjev. Robovali so vitezom, ki so imeli utrjen grad v Beli peči. Nekaj časa je bilo to viteško gnezdo lastnina celjskih grofov, za njimi ga je dobil cesar Friderik IV. (1439—1493). Grad, stoječ na precej visokem hribu, je že dolgo razvaljen, toda Rátečanje še dobro pomnijo pripoved svojih pradedov, kako hudo tlako so morali delati pri zidanju grajskih poslopij. Zjutraj so šli z voli od doma ter vozili ves dan kamenje na vrh hriba, zvečer pa niso prinesli domov drugega kakor odrto kožo izmučene živali. Ni čuda, da gospodarijo v sedanjih grajskih podrtijah strahovi. Ljudska domišljija vidi večkrat med razpadlim zidovjem črne pse, ki stražijo zaklade, zasute v ondotnih grobljah. A minula je doba hlapčevanja. Nekdanje mogočne gosposke, znane z imenom »Herrschaft Weissenfels«, ki je imela podložnike doli do Jesenic, ni več. Kmet je gospod na svoji zemlji. Kar pridela, mu ne vzame kdo drugi, odpravljeni sta tlaka in desetina.

V sedanji, okrog 140 hišnih številk broječi vasi Rátečah prebiva delaven rod poljedelcev in živinorejcev. Vsi hočejo biti skupaj, hiše so kar nakopičene ena poleg druge. Ume se po sebi, da je vsled tega dosti večja nevarnost za požar. Pravijo, da so se zato tako gosto naselili, ker je bilo nekdanj toliko roparjev, da si ljudje niso upali posamezno prebivati. Te navade se držijo še dandanes. Kdor zida novo poslopje, ga zgradi v bližini kakega sosedu. Lepi prostori za nove stavbe bi bili ob zapadni strani Rateč v takozvanih Rutih. Svet je vzvišen, obrnjen proti solncu, zavarovan pred povodnjijo in z lepim razgledom na Julske planine, toda nihče noče tam zidati. Čeprav je naredil potok Trebiža, ki teče poleg vasi, že mnogo škode hišam in njivam, se mu vendar nočejo izogniti. Vsak sili tja, kjer je večja družba. Da si pridejo tuintam navzkriž, kdo bi jim zameril? Kjer je okoli tisoč ljudi skupaj, se ne more živeti brez vsakega prepira. Toda če jim preti vnanji sovražnik, podajo si hitro roke v spravo, da so toliko močnejši v borbi zoper vsiljenca. Ta skupnost je vtisnila Ratečanom poseben značaj, ki jih loči od bližnjih okoličanov. Ratečan je krepko izražena osebnost, lastna samo temu ljudstvu.

(Dalje prih.)

TRNOVSKA PLANOTA

IN TROJE NAJLEPŠIH RAZGLEDIŠČ V TRNOVSKEM GOZDU.

EDMUND ČIBEJ.

Na severu lepe Vipavske doline in skoro v sredini Goriško-Gradiščanske dežele leži vzvišena planota, ki se imenuje Trnovska planota ali Trnovski gozd. Ta velikanski masiv, ki je nekak vozal Julskih Alp, je gotovo najstarejši spomenik v zgodovini Goriško-Gradiščanske dežele.

Trnovski gozd je državna lastnina, ki meri brez občinskega sveta 8649 *ha* in je ves dobro obraščen. Celo pogorje, katerega visokost sega 800—900 *m* nad morjem, je prekinjen pokrito z vitkim jelovjem ter debelimi bukvami. Trnovski gozd je eden najboljšejših gozdov v naši državi in se oskrbuje po najmodernejših gozdarskih pravilih.

Na tej gozdnati planoti se vzdigujejo razni vršaci, katerih glave so vidne že daleč od morja. Najimenoitnejši so Goljaki, Mrzavec in Čavensko pogorje s Kucljem.

Podnebje spominja na severne kraje. Ako korakamo iz Vipavske doline na Trnovsko planoto, nam se dozdeva, da smo prehodili 5—6 stopinj širjave proti severu. Najbolj se čuti ta razlika jeseni. Ko v vinogradih v Vipavski dolini dozoreva sladko grozdje, ko zadnje smokve obešajo vele svoje repiče na drevesu, drevi in razsaja tukaj že strašna zima. Srednjeletna temperatura v Trnovskem gozdu je 6·20 C, v Gorici 12·80 C. Padavina srednjeletna je n. pr. na Dolu 8·50 *m* in v Gorici 1·64 *m*. To so velikanske razlike, katerih ne moremo prav lahko razumeti. Trnovska planota nima tekoče vode. Da je poleg košatega gozda pod nami kraški svet, nam ne dokazujejo samo nekatere goličave, ki so pokrite z mahom in praproto, temveč tudi podzemeljske jame, brezdna in širne ledenice, v katerih se izgublja voda.

V Trnovskem gozdu so tri glavne občine, in sicer: Dol-Otlica, Trnovo in Lokve. Tukaj stanujejo c. k. gozdni oskrbniki s služabništvom. Še pred par leti so bila štiri gozdna oskrbništa, in sicer na Dolu, v Krnici, Trnovem in Lokvah, a v zadnjem času so priklopili Krnico k Dolu in Lokve k Trnovemu, tako da ima sedaj Trnovski gozd le dvoje oskrbništev, t. j. na Dolu in v Trnovem. Semtertja po gozdu stanujejo v državnih poslopih še posamezni c. k. gozdarji, ki jih imenujejo njih hudomušni dolinski tovariši „gozdne hudiče“.

Dve sta glavni cesti, po katerih prepeljujejo les s Trnovske planote v dolino: ena, ki pelje iz Trnovskega preko pogorja do Solkana, a druga z Dola preko Slokarjev do Lokavca. Obe sta mojstrsko stavbno delo. Po gozdu samem se pa križajo lepe ceste in dobro uravnani poti, ki stanejo tisoče in tisoče gozdni erar. Za nas je imenitna ona cesta, ki vodi od Slokarjev na Predmejo in od tam v srce Trnovskega gozda. Po tej cesti dospemo v občino Dol-Otlico in do treh najlepših točk v Trnovskem gozdu, s katerih se nam kažejo najkrasnejši razgledi.

Ako jo mahujemo z vrlo lepega Lavričevega trga v Ajdovščini čez most pri papirnici na Police in od tam preko Gradišča po lepih travnikih, dojdemo do Slokarjev, vasice, ki je znamenita zaradi mnogobrojnih žag, mlinov in kovačnic. Steza, ki jo je zaznamovala Ajdovsko-Vipavska podružnica, pelje vzporedno s hudournikom Lokavščakom. V $\frac{3}{4}$ ure pridemo do vasice in takoj na prvi hiši, v kateri je tudi krčma, zazreš lično tablico, postavljeno po imenovani podružnici. Na tablici čitamo, koliko časa se nam bo potiti, da dospemo na Predmejo ali čez Orlovico na Dol-Otlico. Tukaj je prva in zadnja postaja hribolazcem in drugim potovalcem na Trnovsko planoto.

Od tam pelje 7 kilometrov dolga, 10% višča lepa cesta do Predmeje. Po tej cesti prepeljujejo na leto okroglo 8000 kubičnih metrov lesa iz Trnovskega gozda v dolino. Že sama ta cesta, ki jo veščaki primerjajo Semerinški cesti pri Dunaju, nudi popotniku toliko zanimivosti, da ni žal nikomur, da si jo vsaj enkrat ogleda. Cesta, ki se je prenovila in dokončala leta 1897. na stroške gozdnega erarja, je stala približno 80.000 kron in je pravo mojstrsko umetno delo. Malo prej, predno pridemo do kamenega mostu, pri neki samotni hiši nam kaže pšica na desni strani ceste na ozo stezico, ki pelje čez Orlovico na Dol. Tudi ta pot je zaznamovala naša podružnica. Ko dospemo po cesti na Platna, zapazujemo na Dolu posamezne hiše, ki so zelo raztresene. Od tam naprej korakamo preko Čavenskega pogorja v Mačji kot in v Kušev žleb. Na levici se vzpenja sto metrov visoko, navpik stoječe skalovje, imenovano »Črni školj«. Na desni strani v globini pod nami žubori hudournik Lokavščak, ki ravno tam izvira. Ko zavijemo skozi drugi predor proti vzhodu, dospemo do Golobnice, tako imenovane zaradi divjih golobov, ki tu gnezdiijo. Čez ta strašanski prepad vodi 24 m dolg lesen most, ki se pa tekoče leto nadomesti s kamenenim obokanim mostom za 9000 K. Ko prekoračimo most, smo takoj v tretjem, 28 m dolgem predoru in potem v »Grdi grapi«. Svet je tukaj

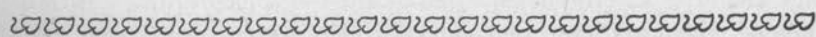
divjeromantičen. Nad nami vise velikanske pečine, na katerih prenočuje v poletnih večerih afrikanski beloglavi jastreb, a pod nami zijajo strašni prepadi, kjer domuje planinski orel. V par minutah smo pri kapelici, odkoder je lep razgled na Ajdovščino in Vipavo tja gori do Šentvida. Pri kapelici zavije na desno stara pot na Dol. Še 100 korakov in že smo na Predmeji, 880 *m* nad morjem. Tu ob zidu, na meji občinskega in državnega zemljišča stoji na močnem drogu večja plošča, na kateri je obris naših najlepših razgledišč, to so Čaven-Kucelj, Smrekova draga, Zeleni rob in Goljaki. Tudi to tablo je postavila naša podružnica. Že samo ime „Predmeja“ označuje kraj. Tukaj je erarska hiša, v kateri vdružuje gozdarjeva soproga »hospic«, a v drugi hiši stanuje c. k. gozdni oskrbnik. Tu se križajo poti v občino Dol-Otlico, v gozd in na Čaven.

Da se odpočijemo, sedemo na kegljišče za široko mizo. Ko smo si privezali dušo s čašo hladnega piva ali s kozarcem dobrega vina, se odpravimo dalje proti svojemu cilju, kajti dospeti nam je na Čaven in Kucelj. Sedaj pa palico v roko, jopič s sebe, krilce k sebi ter prav polagoma naprej! Pri navedenem kažipotu krenemo, če ni prevroče, po občinskem pašniku takoj navkreber, odkoder imamo lep razgled na Dol-Otlico; če je pa vroče, ubremo lepšo pot po gozdu, ki jo kaže naša tablica na cesti, 20 *m* daleč od hiše. Obe poti sta zaznamovani po naši podružnici in se shajata pri »Školju« pod Modrasovcem. Tam nas pozdravlja ob poti nam dolincem neznana gorska cvetka, krasni sleč. To je znamenje, da smo dospeli že precej visoko, kajti tej cvetici je natanko določeno podnebje in visokost ozračja. Odtod korakamo po mehki stezi vedno po lepem gozdu med stoletnimi bukvami po obočju Modrasovca, in ko krenemo iz gozda na plano, nam se odpre veličasten razgled. Ta kraj se imenuje »Na Veverici«.

Še četrť ure po planem, pred seboj vedno krasen razgled, dospemo do gozdarske hiše, iz katere nam prihiti nasproti zavihanih rokavov prijazna gospa Močnikova. Na Čavnu smo, 1268 *m* nad morjem. Hodili smo eno uro.

Ime »Čaven« ne vem prav, odkod izvira, gotovo je pa, da so ga zdeli Slovenci. Na Koroškem, kjer je stara domovina Slovencev nad Osojskim jezerom, je tudi Čaven, in nisem bil malo iznenaden, ko me nekega popoldne povabi prijatelj v Beljaku na izlet na Čaven. Tam je državna žrebčarna in konjereja.

(Dalje prih.)

IZ NOVEGA MESTA V SARAJEVO NA KOLESU.

JURAJ LUBIČ.

Pripravljeno je bilo vse za pot. Z veselimi nadami v prsih sem skočil, vtaknivši za vse slučaje samokres v žep, dne 19. julija 1904. l. na kolo in sem polagoma jadral iz Novega mesta po Zagrebški cesti v krasno jutro. Današnji cilj je bil Zagreb.

Rateška klanca sem imel kmalu za hrbtom, potem me je objel hladni gozd, ki me je spremljal s svojim tajinstvenim šuštenjem nekaj kilometrov. Zakasnela lisica, ki je po cesti ne vem kaj iskala, je preplašena skočila v stran, ko sem se ji približal na par korakov. Na Mokrem polju se je svet zopet odprl. Pozdravljali sta me prijazni grajščini Gracarjev turen in Volavče, pozdravljaj me je tam v ozadju stari prijatelj Gorjanec od desne, od daleč vinorodna Trška gora, koketna vas na zelenem holmu, Bela cerkev, in nad njo visoko gori Vinji vrh, v sredi pa rodovitno Šentjernejsko polje z ljubko vasjo Šentjernejem. Mesto Kostanjevica me ni zadrževalo; še en strm klanec pri Cerkljah in od daleč so se mi smejali štajerski hribi in nedoločene konture mesta Brežic, ki se mi je čimdalje jasneje prezentovalo. V Krški vasi me je zapustila sanjava domača Krka, da me izroči za nekaj časa v spremstvo bistri, nervozni Savi. Hladni dan in idealna cesta me nista pustila raz kolo. Tiho popevajoč in zamišljen v krasno prirodo, se vzdramim, ko zagledam pred sabo visoko v gorovju razvaline starodavnega grada Samoborskega, ki ga je bil kralj Otokar zgradil. Kako je tam gori lepo! Da bi mogel človek hkratu povsod biti! Ali svoj cilj pred očmi sem vozil skozi obljubljeno letovišče, v objemu najčistejšega gorskega zraka naprej proti Podsusedu, kamor sem došel ob desetih dopoldne. Naprej si nisem več upal. Dosegel sem do tedaj v tekmovanju sam s seboj najvišji rekord v neprestani vožnji, 67·8 km, in prazni želodec je bil tisti, ki me je posadil s kolesa na senčnat gostilniški vrt, kjer sem se do kraja okrepčal. Neki gospod iz Zagreba si je tam glavo belil, kako bi popravil svoj nagajivi motor, jaz pa sem se čutil srečnega, da imam navadno kolo.

Človek bi mislil, da je vas Podsused nekaj čisto navadnega, brezpomembnega, pa ni. Ta neznatna vas je zaslovela pri učenjakih, ki so v nje bližini našli neštevilno okamenelih rastlin, baje 232 vrst, katerih nekaj spada celo v tropične kraje, v Afriko. Tudi se nahajajo tam petrolejski vreli. Ker je lega vasi zelo

idilna, postrežba v gostilnah pa točna in dobra, ni treba poudarjati, da se shajajo tu letoviščniki iz Zagreba in od drugod. Mrgoli ti elegantnih ekvipaž, avtomobilov, kolesarjev, turistov itd.

Ker je cesta med Podsusedom in Zagrebom za kolesarja tako idealna, da sem po njej hrepenel celo leto, sem svojo pot z veseljem nadaljeval. Še 11.7 km do Zagreba.

Ko je ura kazala poldne, sem zavozil v najlepšo ulico zagrebško, v Ilico. Vkljub hudi vročini je bil promet največji. Globoko sem vzdihnil ob pogledu te pestre množice od najelegantnejše dame do zadnje kmetice v slikoviti narodni noši, teh krasnih monumentalnih poslopij z najelegantnejšimi gostilnami, kavarnami ter z dragocenimi izložbami, ki se jih nevajeno oko deželjanovo kar nasititi ne more. Vrvenje po tej ulici je tako živahno, tovarni in vozni promet tako velik, da moraš svoji osebi, osobito na kolesu žrtvovati vso pozornost, ako se hočeš ubraniti nezgodí. Za tak promet je Ilica pač preozka.

Že me od daleč pozdravlja ponosni Jelačičev spomenik, v istini eden najboljših v monarhiji, s katerim je slavni Fernkorn tudi samega sebe ovekovečil. Tam zadaj pa se veličastno dvigata stolpa zagrebške stolne cerkve, vendar že prosta vsega lesovja, ki ju je leta in leta vsled popravil pačilo. Zavijem na desno v Gajevo ulico in sem že v hotelu pri »Janju«, kjer me prijazno pozdravi iz prejšnjih let znana mi ljubka gospodinja. Da je prva skrb v kraju, se hitro odpravim nazaj v Ilico in si nabavim raznih reči, kakršnih v malih mestih ni dobiti. Po preteku ene ure sem šele sedel na hladno verando svojega hotela, kjer mi je pristno hrvaško vino prav dobro dišalo.

Ni mi bilo do tega, da si dobro mi znano mesto, ki šteje že nad 60.000 prebivalcev, zopet ogledam, pač pa sem potreboval zabave, katere sem obilo dobil pri izbornem plzenskem pivu ob zvokih vojaške godbe na Zrinjevcu, tem biseru prekrasne hrvaške stolice, in na vrtu zagrebške pivovarne, kjer je svirala dunajska damska kapela. Nerad sem se drugo jutro ločil od »zadnjega velikega evropskega mesta na pragu Orijenta« ter krenil v Savsko ulico, svoj današnji cilj, Bosenski Novi, pred očmi.

Ravna cesta me je vodila skozi Turopolje, katerega prebivalci so si s svojim junaštvom pridobili plemstvo in ki ga diči prijazna Velika gorica kot njega glavno mesto. Posebno so me vzradostili veliki senčnati gozdi, kakršnih ne vidiš na Kranjskem. Daleč v ozadju čuvajo modre gorice nad prostrano planjavo, na kateri se rajajo cela krdela prasičev, puranov, gosi. Tupatam se jim pridruži tudi kaka štokrlja, da poviša mičnost idile ter vzbudi zanimanje

v tej sicer enolični pokrajini. Vas je bežala za vasjo in vesel sem bil, ko sem po 62 *km* pota malo po osmih dospel v mesto Sisek.

Vozil sem po silo dolgih, širokih ulicah in kmalu našel jako elegantni hotel »Veliki Kapitol« ob reki Kulpi, kjer sem bil s postrežbo povsem zadovoljen.

Mesto je precej prostrano in šteje okoli 7000 prebivalcev. Reka Kulpa ga deli v dva dela, Stari in Novi Sisek, ki sta zvezana z lesenim mostom. Niže doli je videti železnični most prek navedene reke. Sisek je zelo star, obstoji baje že od šestega stoletja pr. Kr. Nekdaj je bil glavni kraj Panonije. Ulice ima zelo široke in nepregledno dolge, tuintam se križajoče, ter velike trge, napravlja pa vtisk trgovinskega mesta, ne da bi se mogel ponašati z elegantnimi stavbami, kakršne je videti v drugih večjih hrvaških mestih. Promet je zelo velik in živahen. Črno oblečeni meščani, Hrvati z dežele s svojimi širokimi bregešami, belo oblečene ženske z rdečimi okraski, Bošnjaki, Mohamedanci, cigani, vse to se peha in nekam drevi, kakor da bi se vsakdo bal, da kaj zamudi. Sisek je igral v prejšnjih letih v trgovinskem oziru velikansko vlogo. Koliko se je zvozilo žita in lesa po Savi! Današnji promet je komaj senca prejšnjega. Leta 1860. je dobilo mesto prvo hrvaško železnico, to je proga Zidani most-Zagreb-Sisek. Od Siska vozita dve železniški progi, in sicer ena prek Broda v Osjek in Zemun, druga pa prek Sunje in Kostajnice v Banjo luko.

Ob ustju reke Kulpe stoji trikoten grad s tremi okroglimi stolpi, ki imajo line za topove. Ta slavní grad je nastal v 16. stoletju in bi vedel marsikaj zanimivega povedati iz svoje živahne preteklosti. Kdo se ob imenu Sisku ne spomni najslavnejše zmage kristjanov nad Turki? Ti so vdrlí leta 1593. pod vodstvom bosenskega paše Hasana Predojevića prek meje ter se utaborili pred gradom. Napravili pa so račun brez krčmarja, kajti slavní možje Ruprecht Egenberški, Andrej Turjaški ter ban Tomaž Erdödy so zbrali vojsko ter so 18.000 Turkov tako porazili, da jim je zmanjkalo sape ter so se samo še enkrat brezuspešno lotili mesta.

Ko sem se bil mesta nagledal in sem bil že precej utrujen, je bilo misliti na nadaljevanje pota. Čeprav so mi v Zagrebu zatrjevali, da je cesta od Siska do bosenske meje za kolo boljša — od Zagreba do Siska je jako izvožena, prašna ali pa blatna —, je vendar moj pesimizem zmagal, in to tem bolj, ker sem hotel na vsak način še ta dan prenočevati v Bosni. Zato se mi je prav prileglo, ko začujem okoli ene popoldne, sedeč na hotelskem vrtu blizu kolodvora, žvižg »prijatelja«. Hitro sem zvedel, da se vozi

v moji nameravani smeri, še hitreje pa sem vse ukrenil, da me je »prijatelj« pravočasno sprejel v svoje naročje.

Oddahnil sem se. Opazoval sem pokrajine, ki mi niso nudile prav nič novega; ko pa čez eno uro dospem do Sunje, se je svet hkratu izpremenil. Gorovje se je menjavalo s planjavami in zdelo se mi je, da sem prišel v čisto drug svet. Na kolodvoru je bilo vse polno Hrvatov, Bošnjakov, Mohamedancev, deloma potnikov, deloma prodajalcev raznovrstnega ovočja in peciva. Mislil sem baš, da sem že v Bosni. A čakati je bilo treba celo uro, potem pa smo zopet odrinili.

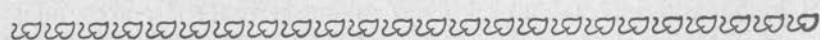
Srce mi je navdušeno utripalo, ko sem pri Kostajnici zagledal reko Uno z njenimi modrozelenimi valčki. Vozili smo se visoko nad reko, spodaj pa so nas pozdravljali svetli minareti prijazne bosenske Kostajnice. Nad njo se razprostira hrvaška Kostajnica, ki je videti kakor navadne hrvaške vasi. Vozeč skozi dva predora, krenemo pri Volinji prek železnega mosta. Ob štirih prekoračimo pri Doberlinu, prvi postaji vojaške železnice ob Banji luki, deželno mejo in lepa Bosna nas prijateljski objame. Na reki Uni sem videl sivo čapljo, ki je filozofsko mirno prežala na svoj plen, ne meneč se za ropot bližnjega vlaka.

Po preteku ene ure smo dospeli na postajo Novi. Na kolodvoru sem moral počakati, da dobim svoje kolo. Toda kako sem se prestrašil, ko je vlak že odrinil, kolesa pa nikjer! Na njem sem namreč imel pritrjeno usnjeno torbo z vso prtljago. Kaj, ko bi jo bil kdo odvezal in šel ž njo rakom žvižgat? Ta skrb mi je vzela dobro voljo in nočno spanje. Le od kolesa ločiti se nikdar! Brzjavil sem v Sisek, odgovora pa nisem dobil. V tolažbo mi je bilo zatrjevanje tamošnjega uradnika, da pride kolo gotovo s prihodnjim vlakom ob polosmih v jutro.

Z resignacijo sem zapustil kolodvor ter korakal proti prvi moji bosenski postaji. Leseni most prek reke Sane, ki se ravno tukaj izteka v reko Uno, so popravljali in je bilo komaj toliko prostora med ljudmi, vozovi in raznim materijalom, da sem se skoz prerinil. Prišel sem v dolge, ozke ulice z majhnimi, siromašnimi hišami, med katerimi se bahato dviga le nekaj boljših. Mojo pozornost sta vzbujala dva hotela, ki delata čast malemu trgu. Prvi je hotel »Hoffmann« na desno, drugi, malo bolj oddaljen, hotel »Novi« na levo. Izbral sem si zadnjega za svoje počivališče pa mi ni bilo žal. Gledal sem vrvenje po ulicah, ki mi je bilo povsem novo. Bošnjaki v svoji slikoviti narodni noši, Mohamedanci, »Evropci«, ženske in otroci, tega je bilo vse polno. Bošnjak ima v zimskem času jako veliko obleke na sebi, po leti pa je

prav lahko opravljen. Glavo mu pokriva rdeč fes, ki ga nosijo tudi »Evropci«, na životu pa ima barvasto srajco, ki kaže lepši kroj od naših, potem pa hlače (čakšire ali pelengače), katere obdaja okoli pasa široka volnena ruta, rdeča ali pisana. Imajo tudi široke usnjene pase (bensile). Od kolena doli se pelengače oprijemljejo nog in so ob vnanjih straneh skupaj spete. Barve so različne, navadno temne. Bošnjaki pa nosijo tudi takozvane »šalvare«, to so hlače, ki segajo le do kolen. Zadnji del je jako obilen in visi prav neukusno baš do kolen. Od kolen doli pokrivajo noge tesne golenice iz takega sukna, kakršnega so hlače, ki so pa ob členkih širše. Bose noge tiče v opankah ali sandalah. Kdor noče biti bos, nosi volnene nogavice (čarape), vrhu njih pa še takozvane nazuvce ali natikače. Kdor ni posebno vroče krvi, obleče vrhu srajce telovnik (džemadan), ki ima pri nekaterih jako lepe orijentalске okraske. Najbolj so mi ugajali mali pritlikavci z rdečim fesom na glavi, ki so skakali po ulici, ovirajoč živahni promet. Videl sem tudi cela krdela goveje živine, ki so jo gonili pastirji domov. Toliko da se jih nisem ustrašil teh malih, črnih, kosmatih pošasti z nenavadno glavo in naprej molečimi rogovi! Take pasme še nisem videl. To so bivoli. Zatrjevalo se mi je, da je ta živina za delo veliko boljša, vztrajnejša nego druga, meso pa da je slabše. Novo mi je bilo tudi, da imajo vozni konji zvončke pritrjene kakor pri nas ob snegu.

(Dalje prih.)

PLANINA KONJSČICA V BOHINJU (1444 m).

Iz Srednje vasi popelje zložna pot turista po lepem senčnatem gozdu na pet četrti ure oddaljeno planino Leskovnico (Uskovnico), prvo postajo za posestnike na Konjščici. Planinske koč, katerih je do 30, leže lepo raztresene po veliki Leskovniški planoti, ki meji na levi strani na strme prepade ob strugi potoka Ribnice. Raz to planino se ti nudi lep razgled na Julske Alpe in na planine pod njimi, vdelane v lepih zelenih senožetih. Po kratkem odpočitku ti je, predno dospeš do Konjščice, hoditi še pičlo uro. Ko se ti zapustivšemu gozd pred planino odpre pogled na njo in na divno, bolje, divjo okolico, si ves presenečen, ne vedoč, ali bi občudoval mično planino ali v nebo štrleče gorske velikane. Dolina je zaprta od dveh strani z visokimi vrhi, v njih podnožju so zelene trate, posejane s čednimi planšarskimi kočami (stanovi), po dolini žubori potok Ribnica, ki izvira v podnožju gora. Na desni strani zapira pogled v daljavo Vrševnik (2051 m), sestavljen z vso arhitekturo kakor kak grad z nebrojnimi stolpiči. Odtod ime Vrševnik ali bohinjsko: Vrševneč. V sredini je od snega in deževja razrita grapa, z Malim in Velikim Draškim vrhom (2132 in 2242 m) v ozadju.

Levo stran doline zapirata gori „Na vrhu“ (2208 m) in Glava, kateri imenujejo Bohinjci s skupnim imenom Sleme. Trata v dolini, posejana s pisanimi planinskimi cvetkami in stanovi, kristalno čist potok za žejo, vrhovi, ki se jim menjava barva v vseh vrstah zelenila, zvonkljanje kravjih zvoncev, vriskanje planšaric: to vse gotovo zadostuje najbolj razvajanemu srcu. Zrak dober, da bi ga kar v vrečo napolnil in odnesel v zaduhle mestne zidne, ne prehuda vročina, radi visokih hribov malokdaj vetrovno, zdrava mrzla studenčnica, izvrstno planinsko mleko in maslo: sami pozivi v ta kraj na poletne počitnice. Kdor je nekaj dni prebil na Konjščici, se bode težko ločil od nje.

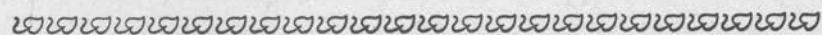
Ni pa treba izbrati ravno prej opisane poti, čeprav je najzložnejša in najbližja sedaj, ko je otvorena nova bohinjska železnica; lahko kreneš na planino Konjščico tudi z Bleda čez Pokljuko po zaznamovani Triglavski poti. Res, da je ta tura daljša, a spotoma si ogledaš sotesko, in ko prideš v erarski gozd na Pokljuki, te pa vodi pot dopod Lipanice največ po ravnem. Z Lipanice uživaš lep razgled po Bohinjski dolini in na Bohinjske gore.

Radovljiska podružnica si je namenila, napraviti izletnikom in turistom bivanje v tej bajno ležeči planini kolikor mogoče ugodno. Prevredila in popravila je neko planinsko kočjo v to svrhu in jo z vsem potrebnim založila, tako da turistu ni treba dosti s seboj nositi, ker v zavetišču dobi pijače in jedi ter udobno prenočišče. V tej novi društveni napravi je tudi spominska knjiga za vpisovanje posetnikov. Kočo oskrbuje sosednja planšarica tik sirarne. Da stoji nova društvena postojanka na pravem mestu, dokazuje tudi to, da se shajata na planini Konjščici poti (zaznamovani), ki vodita iz Srednje vasi, oz. z Bleda na Tolstec (Tosc), Velo polje, Triglav. Gotovo bode obiskovalcem Triglava dobro služila v odpočitek in okrepčanje, najsi gredo gori ali doli.

Ker se turist, ko pride z gorá, rad pobaha z lepim šopkom planinskih cvetk, mu bode glede tega tukaj lahko ustreči. Preje omenjeni vrhovi imajo zelo lepo planinsko floro. Najštevilnejše cvetke so: planika (pečnica), koporec (murka) in burja (sleč). Brez kake težave si jih lahko natrgaš.

Opisana tura se lahko sem in tja opravi iz Srednje vasi gori v dobrih dveh urah in nazaj v poldrugi uri, z Bleda gori v petih urah in nazaj v treh in pol ure.

Al. Rihteršič.

DRUŠTVENE VESTI.

Umrli je nenadoma dne 13. t. m. naš mnogoletni član trgovec g. Pavel Lozar v Ljubljani. Bil je jako naklonjen našemu društvu ter zanje požrtovalno tudi razpečaval planinska znamenja. Blag mu spomin!

Novi člani. Osrednjega društva: Dodič Ivanka, soproga revizorja Zadrugne zveze v Ljubljani. Česnik Ivo, stud. phil. v Gradca. Dr. Šarabon Vinko, c. kr. profesor v Novem mestu. Skaberne Avgust v Ljubljani. Dr. Skaberne Fran, c. kr. komisar v naučnem ministrstvu na Dunaju. Gärtner Slavko, uradni sluga mestne hranilnice v Ljubljani. Mešek Joško, asistent mestne hranilnice v Ljubljani, Jarc Anton, prof. knezoškof. zavodov v Št. Vidu. Dr. Knific Ivan, prof. knezoškof. zavodov v Št. Vidu. Krapež M., urar v Ljubljani. Tomec Melhior, eksportni akademik v Ljubljani. — Cerkljanske

podružnice: Kovač Franjo, vinotržec v Hudi južini. Pintar Lovrenc, gostilničar in trgovec v Sorici. Karlin Juri, župnik v Sorici. Demšar Franc, župan v Zalem logu. — Akademičnega krožka: Orel Vlad., pravnik v Prvačini. Spiller Fran, pravnik v Ljubljani. — Kranjske podružnice: Narodna čitalnica v Kranju. — Litijske podružnice: Grill Matija, c. kr. okr. glavar v p. v Litiji. Dr. Jamšek Janko, odvetnik v Litiji. Navratil Bohumil, c. kr. evid. geometer v Litiji. Buda Alfred, c. kr. okr. gozdar v Litiji. Bočkaj Anton, brivec v Litiji. Levstik Janko, učitelj in šolski vodja v Zagorju. Levstik Marija, učiteljica v Zagorju. Jankovič Fani, učiteljica v Toplicah. Vodušek Leonora, učiteljica v Trbovljah. — Radovljiske podružnice: Olivotti Fr. v Lescah. Burja Anton, goštilničar v Zasipu. — Savinske podružnice: Glaser Friderik, gozdar v Nazarjih. Kelc Ivan, nadučitelj v Novi Štifti. Lipold Vladimir, rudarski komisar v Doboju v Bosni kot ustanovnik. Spende Anton, c. kr. kanclist v Ribnici. — Šaleške podružnice: Stanič Ivan, c. kr. davčni adjunkt v Slovenjgradcu. Kunej J., c. kr. davčni adjunkt v Slovenjgradcu.

Darila. Osrednjemu društvu: Gosp. France Kadilnik 7000 K za Kadilnikovo kočo na Golici. Za ta obilni, velikodušni dar, ki najzgovorneje priča o iskrenem, dejanskem domoljubju dičnega staroste slovenskih turistov, kličemo: Bog živi! — Litijski podružnici: Posojilnica v Zagorju 15 kron. Srčna hvala!

Odlikovani naši člani. Presvetli cesar je podelil ob otvoritvi bohinjske železnice zlati zaslužni križec s krono dr. Franu Kogoju, okrožnemu zdravniku in županu na Jesenicah, in župniku Ivanu Pibru na Boh. Bistrici; zlati zaslužni križec Jakobu Peternelu, županu na Bledu, in Jakobu Žumru, županu v Gorjah; srebrni zaslužni križec Ivanu Burji, županu v Ribnem, in Francu Arhu, županu na Boh. Bistrici. Čestitamo!

Kamniške kočje otvoritev bo dne 12. avgusta t. l. Natančnejši program v dnevnikih, ker ga sedaj ni še mogoče podati.

Izlet na Črno prst, ki ga je moralo društvo preložiti z ozirom na zakasnelo otvoritev nove železnice, se bo vršil v nedeljo dne 5. avgusta. Ljubljanski udeležniki se odpeljejo v soboto popoldne ob štirih in zvečer ob 9:56 do Jesenic in od tam do Bohinjske Bistrice. Povratek v nedeljo z večernimi vlaki. Sestanek na vrhu Črne prsti v nedeljo od 9.—10. zjutraj, v Orožnovi koči od 11.—1. Razhod poljuben. Za jed in pijačo je poskrbljeno.

Občni zbor Kamniške podružnice se bo vršil v soboto dne 28. t. m. v Kamniku. Začetek ob pol 9. zvečer. Ker je ta občni zbor jako važen za prospeh podružnice in za otvoritev kočje na Kamniškem sedlu, je pač želeli, da se ga prav obilo udeleže Kamničani in na njem spravijo v najboljši tir turistiko v prelepih domačih planinah. Občnega zbora se udeleži tudi osrednji odbor.

Desetletnico Mozirske kočje bo praznovala Savinska podružnica dne 19. avgusta na slovesen način. Več v dnevnikih.

Orožnova kočja na Črni prsti je popolnoma dodelana. Vodnjak je tudi že gotov in služi izvrstno s svojo izborni vodo — boljše si ne morete misliti. Koča je sedaj dobro oskrbljena. Vino je dvojne vrste: dober dolenc in črnina. Do dne 18. t. m. je bilo 15 oseb v koči. Vse je čakalo otvoritve železnice.

Provijant v naših kočah. Slov. plan. društvo naznanja, da sta Aljažev dom v Vratih in Triglavsko kočja na Kredarici z vsem

provijantom in tudi s svežim mesom preskrbljena. To v pojasnilo, ker se je v neki gostilni v Mojstrani izletnikom letos in tudi lani pravilo, da koči nista zadosti preskrbljeni z živili. Sploh so tudi vse druge oskrbovane koče Slov. plan. društva, kakor Vodnikova na Velem polju, Orožnova na Črni prsti, Kadilnikova na Golici, Kocbekova pod Ojstrico in Češka pod Grintavcem z jedjo in pijačo kar najbolje založene in tako bo tudi nova koča na Kamniškem sedju.

Znižana prenočnina. Slov. plan. društvo je znižalo prenočnino svojih članov soprogam in tudi nedoraslim otrokom, ako so v njih spremstvu, na polovico redne pristojbine.

Iz področja Radovljiske podružnice. Naše koče. Vodnikova koča na Velem polju se je otvorila dne 15. julija. Ondi je letos že precej lepa planinska knjižnica na razpolago turistom. Tudi nove, jako lične razglednice z Velega polja in iz okolice se dobe v koči. V zmislu sklepov občnega zbora se je letos za poskus otvorila in opremila koča na planini Kónjščici. Naše turiste opozarjamo posebno nanjo, ker je ta planina vzlic svoji tihi krasoti še dokaj neznana.*) Koča na Begunjščici. Dosedanja Tomčeva koča se je opustila, ker leži prenizko in sploh ne zadošča današnjim zahtevam. Zato pa zgradi podružnica 300 m više na krasnem razgledišču novo kočo. Po inicijativi načelnika g. dr. J. Vilfana sta se vršili že dve odborovi seji in je po zaslugi veleposestnika v Poljčah, g. Valentina Šturma, in vrlih Begunjcev zgradba koče popolnoma osigurana. Načrte sta izdelala g. Valentin Šturm v Poljčah in g. Ivan DERNIČ v Radovljici.

Osojnice. Ni ga lepšega izleta v bližini Bleda nego na 759 m visoko Osójnico. Kdor je le enkrat občudoval z vrha Osójnice prekrasni razgled na Blejsko jezero in celo gorenjsko stran od Jesenic doli do Kranja, ga ne pozabi nikdar in se vedno rad vrne na Osójnico. Podružnica je že lani postavila novo lično tablico kot kažipot v bližini Fröhlichove vile na južno-zapadni strani jezera, letos pa je pot na novo zaznamovala in korenito popravila. Na vrhu se dela sedaj lična železna ograja, svet na razgledišču se poravnava in postavijo se klopice, da se utrujeni potnik v miru nasrka tega čudovito lepega razgleda.

Pot z Bleda skozi Zako na Boh. Belo. Ta pot, ki dosedaj ni bila zaznamovana, vodi po najkrajši, jako prijetni hoji skozi gozd na Boh. Belo. Pot je zanimiva, ker gre nekaj časa ob novi železniški progi. Podružnica jo je letos zaznamovala in postavila tudi primerno tablico za kažipot.

Babji zob. Tudi tu naše delo ne počiva. O končnih uspehih sporočimo drugi mesec. Zaznamovala se je na novo pot z vrha Babjega zoba (Ricmanjske planine) na planino Rotarico, odtod na planino Pečano in na Ribičevo planino s povratkom na Podkorito do železniške postaje v Štengah.

Bohinj. Prenovila se je pot iz Srednje vasi na Rúdnico (krasno razgledišče med zgornjo in spodnjo Bohinjsko dolino) in se tudi na novo zaznamovala.

V Vintgar! Bolj nego kdaj prej velja zdaj to geslo zaradi ugodne železniške zveze. Podružnica je prenovila že popolnoma obledelo markacijo od postaje na Javorniku čez vas Dobrávo (postaja nove železnice) v Vintgar, odtod na eno stran v Zasip in na Bled, na drugi strani pa skozi Vintgar v Sp. Gorje in v Rečico k novemu kolodvoru na Bledu. Opozarjamo pri tej priliki izletnike na to, da se je, kakor smo čuli, vsled napačne markacije

*) Glej članek »Planina Konjščica v Bohinju« v tej številki.

(ki pa ni bila delo naše podružnice) zmotilo mnogo izletnikov, pa so prišli namesto v Vintgar v Potoke. Zato se je držati, ko pridete v vas Dobrávo, vedno svetlordeče markacije (temnordeča vodi čez Savo na Potoke). In še nekaj! Iz vasi Dobrave je markirala naša podružnica dve poti. Spodnja je krajša, a to priporočamo le ob suhem vremenu, ker vodi po močvirnatih travnikih in je ob mokrem vremenu nehodna. Zgornja pot vodi ves čas skozi vas, je malo daljša (za 5 minut), a vedno suha. Pri tej priložnosti moramo omeniti, da je železniško stavbno vodstvo, ki bi bilo moralo skrbeti za primerno novo pot v Vintgar v tistem delu, kjer je bilo treba to pot vsled gradbe železniškega nasipa preložiti, izvršilo to delo tako površno in malomarno, da se čujejo iz vrst izletnikov rezke in popolnoma opravičene pritožbe. Tudi mi bi ne svetovali hoditi ondi po noči ali v mraku, ker ta pot še tega imena ni vredna. Žalostno je tudi videti, kako je okolica nad Vintgarjem, kjer je stal nekdanji prelep smrekov gozd, grdo opustošena. Ali ni bilo mogoče varovati tudi naravne krasote?!

Pokljuka, ki je bila dosedaj jako zanemarjena glede poti in markacij, se je na novo zaznamovala. Sedaj vodi jako lepa in kratka pot z novega kolodvora na Bledu najprvo na Gorje, kamor dospeš že v 15 minutah, odtod pa po bližnjici na Krnico in v Pokljuko. Popravi se tudi pot v jamo in v brezno in se ob primernih krajih, kakor pri kolodvoru na Rečici, v Gorjah in v Krnici postavijo tablice. Opozarjamo naše planince in izletnike posebno na to zares krasno in lahko turo.

Tudi krajem okoli **Podnarta** smo posvetili letos našo pozornost. Pred vsem se je na novo prenovila popolnoma obledela markacija k slapu Nemiljščice in k Rimskim toplicam. Žal, da je ta krasni slap, ki se s svojo divjo romantiko lahko kosa s Šumom v Vintgarju, le premalo znan. Od Podnarta vodi pot $\frac{3}{4}$ ure do 10 m širokega slapa, ki pada z višine 40 m v globočino. Okoliinokoli same skale, da se komaj vidi košček jasnega neba, povsodi od snega in burje podrte jelke in smreke, bujno rastoče zelenje, skratka: vse še prvotno prekrasno. Tudi Rimski studenec, kamor dospemo v 15 minutah, ako krenemo, povrnivši se od slapa Namiljščice, na desno, je nekaj posebnega. Tu izvira namreč kakih pet korakov od desnega brega Namiljščice gorak vrelec, baje žveplena toplica, ki ima vedno 25—30° toplote. Zanimivo je, da je napravljen pod njim umeten basén, sredi katerega je plošča iz rdečega mramorja, kajpada že vsa popokana od starosti in vremenskih vplivov. Verjetno je, da so Rimljani, ki so imeli v bližini Kamne gorice svoje izdelovalnice za orožje, že vedeli za te toplice in jih primerno uredili. Nemiljska dolina od Rimskega studenca dalje je tako rajsko mila, da priporočamo vsakomur, naj si jo ogleda. Naša podružnica je dala popraviti pota in postaviti klopi pri slapu in studencu.

Planina Vodice na Jelovici in Zidana skala nad Kropo. Od kropenskega mostu se je na novo zaznamovala pot čez Raco na planino Vodice, odtod na Zidano skalo, eno najlepših razgledišč na Gorenjskem, odtod okoli Petelinovca nazaj v Kropo. Kdor pozna ves tihi čar planin na Jelovici, bode gotovo z veseljem poletel na planino Vodice.

Stolec. Nedaleč od Dobrave, kakih 50 korakov od poti na Podnart, stoji skala, ki sega navpično v globino kakih 60—70 m. Od te skale imaš lep razgled na vso Savsko dolino noter do Radovljice in pa do Št. Jošta ter diven pogled na Karavanke. Na tej skali postavi neumorni član naše podružnice, g. Filip Pogačnik z Dobrave, zaradi varnosti železno ograjo,

svet se bo zravnal in postavile klopi. Na to točko opozarjamo vse izletnike, ki prihajajo po novo markirani stezi iz Podnarta na Dobravo v slavnoznano gostilno pri »Valentinu«. Ako greste odtod na Kamno gorico, zagledate pri prvi kmetski hiši na levo nekaj posebnega — brinje, ki je zraslo do drevesa kakor smreka visoko. Deblo je večkrat zavito, brinje še dobro ohranjeno. Opozarjamo tudi deželno zvezo za promet tujcev, naj bi poskrbela, da se ta velezanimivi naravni pojav ohrani.

V Radovljiški okolici se je na novo zaznamovala pot k takozvanemu Derničevemu razgledišču, odtod se namreč divno vidi stočje Save Dolinke in Save Bohinjke. Vsak, kdor pride v Radovljico, naj ne zamudi prilike, ogledati si to lepo točko, saj je od Derničeve tovarne »pod mestom« le kakih 10 minut hoda do imenovanega kraja. Ondi namerava g. Dernič postaviti tudi troje klopi, podružnica pa tablice z obris in imeni krajev in gora, ki se s te točke tako lepo vidijo.

Litijska podružnica. Markacija potov. V letošnjem letu je podružnica deloma obnovila, deloma popravila stara znamenja na sledečih potih: I. iz Litijske: 1.) čez Črni potok — Debeče v Zatičino (3½ ure); — 2.) čez Črni potok — Javorje v Št. Vid pri Zatičini (3 ure); — 3.) čez Zavrstnik — Ščit — Leskovec v Višnjo goro (4 ure); — 4.) čez Lupinsko bukove na Primskovo (3 ure); — 5.) čez Štango na Janče (3 ure) in nazaj na Kresnice (2 uri); II. iz Zagorja na Sv. planino (2 uri), od tam čez Čemšenik — Izlake — v Zagorje (3½ ure); III. iz Hrastnika na Kum (3 ure). — Izlet. V nedeljo dne 15. t. m. je napravila podružnica izlet na Kum, ki je vkljub slabemu vremenu prejšnjih dni prav dobro uspel. Pot, katero je g. Karel Sajovec, kontrolor južne železnice v Ljubljani, bivši načelnik žel. postaje v Hrastniku, na novo prav dobro zaznamoval, je jako zložna in senčnata. Na hribu je sedaj tudi dobro preskrbljeno za okrepčila.

Naše delo v Postojnskem okraju. Na novo se je zaznamovala pot iz Postojne v Studeno. Pri parku Postojnske jame se cepi pot v Predjamo. Ondi se je postavila lična tablica z napisom »V Predjamo — 2 uri«. Prenovila se bode markacija iz Razdrtega na Nanos. Tudi namerava naše društvo to pot korenito popraviti. Markirala se je krasna, po bukovju vodeča pot iz Razdrtega pod Nanosom v Št. Mihel in Predjamo, na katero opozarjamo vse izletnike.

Stritarjev razglednik v Bohinju. V Srednji vasi v Bohinju sta g. Alojzij Rihteršič in g. kaplan Fran Steržaj na novo zaznamovala pot iz Srednje vasi po Plazu do krasne točke na vrhu, odkoder se odpira prelep razgled po zgornji dolini do sredi Boh. jezera. Vsi vrhovi spodnjih planin: Črna prst, Lisec, Bogatin itd. se krasno vzpenjajo pred gledalcem. Komur je mar za gorsko krasoto, ne bo zamudil obiskati Stritarjevega razglednika. Pot je lepa, nekoliko strma, a kaj je to za hribolazca! Vsa muka in trud sta pozabljena, ko dospješ na vrh. Prav polagoma se pride v ¾ ure na razglednik. Če bi stalo mnogo potu, se ta nezgoda lahko odpravi s tem, da se nazaj grede oglasiš pri domačem gostilničarju Blažu Hodniku v Srednji vasi, ki bo drage volje, ceno in dobro postregel. Torej turisti, ki se mudite v Bohinju, ne pozabite si ogledati Stritarjevega razglednika!

Pot s Črne prsti po vrhovih do Rodice je vsa napravljena in dobro markirana.

Poti na Ojstrico je Savinska podružnica vnovič markirala in nabila nove table.

Pot z Okrešlja na Kamniško sedlo je dogotovljena.

Šaleška podružnica je dne 28. in 29. junija t. l. priredila svoj prvi večji izlet na goro Uršulo. Udeleženci so prihajali od dveh strani: iz Mislinjske in Šaleške doline. Zlasti vrli Slovenjegradčani so se zbrali v prav velikem številu. Vseh udeležencev nas je bilo 58. Zvečer po prihodu smo zažgali velik kres, ki je z umetalnim ognjem vred daleč po širni domovini naznanjal bratski sestanek ljubiteljev domačih gorá. Nato smo se v veseli družbi zbrali v cerkveni hiši. Načelnik g. Koropec je vse udeležence prav prisrčno pozdravil ter jih navduševal za krasoto naših planin. Obenem je izrazil željo, da bi se večkrat zbrali na tem ali onem hribu našega okoliša. Za nagovor se mu je zahvalil g. Šalamun ter izjavil v imenu Slovenjegradčanov, da se bodo drage volje odzvali povabilu na enak sestanek. Vrstila se je zatem napitnica za napitnico, vmes se je pa glasilo ubrano petje vrlega slovenjegraškega čitalniškega pevskega zbora, kateremu so se pridružili šoštanjski pevci. Tako se je razvila neprisiljena živahnost in veselost! — A ves večer ni ostal tako mirno zabaven. Pojavili so se namreč še drugi izletniki, koroški „Nemci“ iz Guštanja. V tej družbi je bilo nekaj mlečnozobih fantalinov, ki so tudi tukaj pokazali svojo neotesano nemško nestrpnost. Drznila sta se dva pričo nas zapisati v spominsko knjigo skrajno žaleče besede ne le za prisotno družbo, ampak za ves slovenski narod. Ogorčeni od tolike nesramnosti, se vendar nihče ni tako ponižal, da bi omenjena fantalina prav pošteno namikastil, kakor sta zaslužila, pač pa sta se morala na občno zahtevo iz sobe spraviti. Da se bosta pa v prihodnje vedela dostojno vesti, se jima bo še zagovarjati pred oblastjo! — Drugo jutro smo se divili krasoti in veličastvu solčnega vzhoda, občudovali smo obsežni razgled, ki ti razgrinja velik in lep del našega prelepega slovenskega sveta. Kmalu nato smo se odpravili v prostorno cerkev k sv. maši, ki jo je iz prijaznosti daroval č. g. Ocvirk iz Št. Martina in pri kateri so izbrani pevci peli vedno lepe Miklošičeve pesmi. Ko smo se potem nekoliko okrepčali, smo si podali roke v slovo z zagotovilom, da se prav kmalu zopet sestanemo na vrhu naših planin!

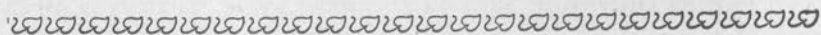
Na predvečer sv. Cirila in Metoda je napravila naša podružnica izlet na goro Oljko in tukaj zažgala kres na čast slovanskima apostoloma. Tudi tukaj se je zbralo nekaj nad 30 udeležencev, ki so se ob svitu kresa in zažiganju umetalnega ognja radovali krasnega večera in divnega razgleda. Gledali pa so na vseh obronkih lepe Savinske in Šaleške doline, na hribih celjskega pogorja, na Solčavskih planinah ter na daljnem Pohorju nebroj plamtečih kresov, ki so nam živo pričali, da slovenski živelj ne spi, ampak se vedno bolj budi!

Tako je naša mlada podružnica priredila v prav kratkem času dva prijetna izleta, ki ostaneta vsem udeležencem gotovo v najprijetnejšem spominu!

Nadaljni izleti bodo: na Kozjak konec t. m., na Veliko kopo v začetku avgusta in k Mozirski koči na Golteh sredi avgusta ob desetletnici te koč. Natančneje se objavi čas izletov v dnevnikih in v »Domovini«.

V Aljaževem domu je bilo do 24. t. m. 150 oseb.

Akademični krožek priredi dne 19. avgusta sestanek in sejo na Jezerskem.

RAZNOTEROSTI.

Otvoritev bohinske železnice od Jesenic do Gorice in Trsta se je najslovesneje izvršila dne 19. t. m. ob navzočnosti prestolonaslednika, nadvojvode Franca Ferdinanda. Po vsem slovenskem ozemlju se je pojavila tisti dan plemenita, neustrašena zavednost domačega slovenskega življa in udarila neizbrisen pečat veliki slavnosti. — Redni promet se je začel na novi progi šele 23. t. m. in je velikanski.

Prvi črez Triglavsko steno. Pred več nego dvajsetimi leti je sloveči turist dr. P. Kugy označil dohod na Triglav črez severno steno iz konca Vrat za alpski problem, za nalogo, ki jo bo še rešiti hribolezem. Nihče se je ni hotel lotiti, le vodnika Komac in Tožbar iz Trente sta zdajpazdaj poskušala, kako bi preko te ogromne navpične stene polezla na vrh Triglava, a ni se jima posrečilo. Lovci trdijo, da se je celo lahkonože divje koze ogibljejo in hodijo raje tik pod vrhom prek Zelenega snega do lednika ali črez Luknjo proti Cmirju. Letos pa so jo vendarle preplezali trije izkušeni turisti: Karel Domenigg z Dunaja, dr. Feliks König iz Gradca in inženir Hans Reinl iz Ischla, vsi člani znane plezalne družbe (-Gilde zum groben Kletterschuh-). Opravili so naporno in opasno turo dne 9. in 10. t. m. Smer, ki so se je držali po steni, gre vobče proti vrhu Triglava. Ruta je jako komplicirana in vsa polna premen. Ogledali so si jo, predno so se odpravili na pot, visoko s Stenarja ter si natančno določili smer plezanja. Na steni so bili 34 ur ter nočili na njej v višini dveh tretjin, otvezeni z vrvmi na ozki prodasti polici. Vso noč jih je močil dež. Krepčali so se z različnimi bonboni, ki so jih imeli potaknjene poleg drugih potrebščin v žepih ob rokavih in hlačnicah. Vsi zmrzli so srečno drugi dan dospeli nad lednikom v Deschmannovo kočo, prav predno je nastalo hudo neurje, ki je iznova zasnežilo vrhove. Kakor znano, se vzdiguje Triglavska stena nad Vratu do 1700 m visoko (Vrata pri Aljaževem domu 1000 m) ter je najimpozantnejša v Vzhodnih Alpah. Vsekakor je ta tura najtežavnejša in najnapornejša izmed dosedanjih plez prve vrste, kajti niti na južni steni Marmolate, niti na steni Watzmanovi ali na severnem prevalu Hochstadla ni premagati toliko ovir in kar ene za drugo. Največje težave so prizadevale našim trem plezalcem partije v zgornjem koncu; lilo je neprenehoma in poleg tega se je prožilo tudi kamenje. Ves čas jim je pretila velika nevarnost. Pravijo, da so opravili svojo nalogo preko Triglavske stene za vedno. Hvala jim, da so povelicali slavo našega Triglava!

V varstvo turističnih naprav je izdalo c. kr. okrajno glavarstvo v Radovljici jako primeren ukaz, ki ga pozdravljamo z veseljem, ker so ravno v zadnjih časih naprave Radovljiške podružnice našega društva mnogo trpele. Poškodovane so bile markacije, tablice, klopi in druge naprave. Ta ukaz se glasi:

Vsem županstvom!

Delovanje planinskih društev v Radovljiškem okraju se v premnogih slučajih znatno ovira in otežkoča s tem, da se bodisi iz nagajivosti, bodisi iz nevednosti poškodavajo markacije, tablice, klopi in druge naprave, ki služijo hribolezem in tujim izletnikom v pojasnilo in udobnost. Vsled tega sem primoran izdati sledečo odredbo:

Vsaktero poškodovanje naprav planinskih društev, kakor razbijanje in trganje tablic, kažipotov, strganje markacijskih znamenj, obrezovanje

dreves, lomljenje ograj, klopi itd. je prepovedano in se bode, ako ne spada po svojem dejanskem stanu že pod določbe občnega kazenskega zakona (n. pr. §§ 318., 319., 468. k. z.), kaznovalo po § 11. cesarske naredbe z dne 20. aprila 1854, drž. zak. št. 96, ne glede na pravico planinskih društev, zahtevati od krivcev še posebno povračilo za storjeno škodo. Sicer pa pričakujem tudi od gospodov županov, da bodo sami s primernim poukom ob vsaki priliki vplivali na prebivalstvo, da opusti take poškodbe, ki škodujejo le dobremu glasu domačega prebivalstva in tudi znatno ovirajo povzdigo prometa tujcev.

Knjižica »Nova železnica s Koroškega skozi Karavanke, Bohinjske gore in čez Kras v Trst« je izšla! Jako elegantna brošura obsega poleg lepega in natančnega opisa nove železnice v tehničnem in turističnem oziru 10 ličnih pokrajinskih slik in prav poučen načrt ozemlja ob novi progi. Ker je delo velike vrednosti za vsakega izletnika in turista, se samo ob sebi priporoča vsem Slovencem in Slovanom, kajti vsem bo v prid doma in na potovanju. Knjižica je prizadela nemalo truda in stroškov, da je izšla kar najbolj popolna. Slov. plan. društvo se nadeja, da je ustreglo s to publikacijo in da jo zato občinstvo vso pokupi. Dobiva se pri Slov. plan. društvu v Ljubljani (pri odboru ali pri uredništvu »Plan. Vestnika«). Cena 70 h, po pošti 5 h več.

Reklamna knjižica za Ljubljano in Kranjsko deželo. Stavbna družba »Union« v Ljubljani je izdala prekrasno reklamno knjižico za Ljubljano in Kranjsko deželo v slovenskem, nemškem in francoskem jeziku. Prepričani smo, da bo pospešila s svojimi finimi, izbranimi slikami in poučnimi kažipoti nemalo tujski promet v naši deželi. Knjižica obsega velelepe slike Ljubljane, Postojnske jame, Bleda, Bohinjskega jezera, Vintgarja, Triglava, Aljaževega stolpa, Peričnika itd.; na koncu je pridejan tudi načrt železniških zvez z Ljubljano. Pri tem načrtu moramo grajati to, da je v slovenski publikaciji nemška nomenklatura tudi za čisto slovenske kraje. Ali je to casus lapsus ali rerum? Iskreno hvalimo besedilo. Na 15 straneh so očrtane najlepše točke naše domovine tako pregledno in natančno kakor dosedaj še nikjer drugje. Po splošnem popisu Kranjske dežele in Ljubljane so navedeni ugodljivi izleti iz Ljubljane (poldnevni, dnevni in daljši), zložne gorske ture ter visoke ture v Julijskih Alpah, Karavankah in Savinskih planinah. Besedilo, slike in načrt je preskrbela kranjska deželna zveza za promet tujcev. Knjižica je izšla v 10.000 izvodih. Stavbna družba »Union« jo razpošilja brezplačno.

Opozarjamo na novi hotel »Triglav« na Bledu, na novo gostilno pod Šmarno goro v Šmartnem in na gostilno »Raduh« v Lučah in Zaniérjevo v Letušu pri Mozirju v Savinski dolini. Vsa podjetja so v najskrbnejših rokah. Glej inserate!

Zaznamek markiranih potov

v področju Slov. plan. društva

===== izide do petega avgusta. =====

Za dodatek mu bo novi **vodniški tarif** za Julske Alpe in Karavanke, ki izide tudi posebej. Oboje se bo dobivalo pri Slov. plan. društvu v Ljubljani. Cena se objavi po dnevnikih.